

INTERVIEW MINISTER-PRESIDENT MARK RUTTE

‘Wij willen de samenleving terugveroveren op hufters’

Minder overheid, meer economie, dat is het verhaal van premier Mark Rutte. ‘De helden moeten de ruimte krijgen. Dat zijn wij allen, die normaal ons geld verdienen en onze kinderen goed opvoeden.’

Door **Remco Meijer** en **Martin Sommer** Foto **Mike Roelofs**

Er waait een nieuwe wind door Den Haag, maar in het Torentje is weinig veranderd. Minister-president Mark Rutte (VVD) heeft de meubelen van zijn voorganger Jan Peter Balkenende (CDA) gewoon laten staan. De vitrinekast met miniatuurautootjes is verdwenen. En de foto van prins Bernhard. Daar is een afbeelding van de negentiende-eeuwse liberale voorman Thorbecke voor in de plaats gekomen. ‘Ik ben hier nauwelijks’, zegt Rutte (43), de eerste liberale premier sinds 1918. ‘Ik ben vaak op pad. Ik ben niet zo van veel op kantoor zijn en stukken lezen. Dat doe ik ’s avonds, of in het weekend.’

Waarom bent u niet in het Catshuis gaan wonen?

‘Daarom niet. Ik woon prima. Maar ik gebruik het wel. Om de drie weken hebben we een Catshuisberaad, met gasten en organisaties. We hebben er een gehad met de financiële sector, een met vertegenwoordigers van gemeenten en provincies. Verder steek ik veel tijd in het neerzetten van een cultuur waarin we als kabinet precies weten waar we naar toe gaan.’

Hoe definieert u als leider de cultuur van uw kabinet?

‘Light touch. Ontspannen en stevig. Zo min mogelijk post naar de Kamer. Als de Kamer om een visie vraagt, geeft de bewindsman die ter plekke. In normaal Nederlands. De ambtelijke politieke traditie is: ik heb het op papier gezet, dus het bestaat. Dat is de cultuur die hier in Den Haag is gegroeid en waaraan ik mezelf als staatssecretaris ook schuldig heb gemaakt. Wij doen het anders. Minder onderzoeken. Aanpakken.’

Wij hebben het woord machocultuur al horen vallen.

‘Nee, dat vind ik niet. Dit kabinet weet wat het wil. Daar is de ambtelijke organisatie alleen maar blij mee. Ambtenaren maken graag een succes van wat een kabinet wil bereiken, los van de vraag of zij dezelfde keuzes hadden gemaakt. Dat is de goede kant van onze traditie, het Thorbeckiaanse ideaal van de waardenvrije overheid.’

Uw voorganger had de normen en waarden. Wat hebt u?

‘Minder overheid, meer economie, dat is mijn verhaal. Het verdienen mogen van Nederland versterken. Banen scheppen. Daarom zit ik in de politiek. De zorgen in de samenleving over veiligheid en immigratie beantwoorden. Dat is te lang niet gebeurd. De opkomst van de vierde volkspartij van Nederland, de PVV van Geert Wilders, komt daaruit natuurlijk mede voort. Het spannende van deze samenwerking is dat we die nieuwe volkspartij een plek geven.’

Hoe loopt de samenwerking met Wilders?

‘Hij levert, CDA en VVD leveren ook, waardoor de samenwerking deze eerste zestig dagen stabiel is en veel vertrouwen geeft.’

Het dringt nu pas tot velen door dat Wilders echt iets in de melk te brokkelen heeft.

‘Ja, gek hè? Hij heeft 24 zetels gehaald. Ik heb te maken met de uitslag van 9 juni en als een partij 24 zetels heeft en zegt: we zijn bereid mee te doen en ook concessies te doen, dan vind ik dat je die een kans moet geven. De PVV is in korte tijd een volwassen partij geworden, daar complimenteer ik Wilders mee.’

Toch is er verbazing. En veel kritiek: hij doet mee!

‘Wat hadden ze dan gedacht? Natuurlijk doet hij mee! De PVV is een normale volkspartij, alleen was het niet mogelijk samen een kabinet te vormen vanwege het islamstandpunt. Hij is ook deels oppositie, maar op de punten waar we een goedakkoord hebben, doet Wilders gewoon mee. Hij zit dan wel niet in het kabinet, hij heeft daar geen toegang toe, maar ik vind het mijn taak als voorman dat wij in dit kabinet heel secuur de afspraken nakomen. Daarom hebben we elke maandag een kort overleg. Ook tussen de drie fractievoorzitters is er goed contact.’

Uw partijgenoot Bolkestein zei onlangs dat zichtbare joden Nederland beter kunnen verlaten. Wordt Nederland een naargeestig land?

‘Nee. Ik geloof in de onderliggende veerkracht van de samenleving. Uit alle onderzoeken blijkt dat wij een van de meest optimistische, meest

vooruitstrevende landen ter wereld zijn. Tegelijkertijd maken mensen zich over twee terreinen grote zorgen. De economische crisis. Wat gebeurt er met mijn baan? En de terreinen waaraan vooral de PVV haar groei dankt. Durf ik ’s avonds over straat, kan ik de inbreker staande houden die ik in mijn winkel tegenkom? Als wij deze problemen niet aanpakken, is het niet gek dat mensen zich van de politiek afkeren.’

Bolkestein raakt aan het punt van de veiligheid met een voorbeeld van grote symbolische kracht. Dan zegt u ‘problemen aanpakken’, maar wat is de rol van een premier daarin?

‘De rol van de premier is dat hij een team leidt dat laat zien dat we het onacceptabel vinden wanneer iemand met een keppeltje op wordt lastig gevallen. Maar we vinden het ook niet acceptabel dat het antwoord van de samenleving zou zijn: vertrek dan maar naar Israël. We gaan schouder aan schouder staan en keren ons tegen de k-zakken die dat doen.’

‘Dat is wat ik uitstraal: wij willen deze samenleving terugveroveren op de hufters, de helden moeten de ruimte krijgen. De helden zijn wij, wij allemaal die normaal ons leven leiden, gewoon ons geld verdienen, onze belasting betalen, onze kinderen goed opvoeden en een toekomst bieden.’

Waarom zien we dat in de praktijk?

‘Minister Opstelten gaat na aanslagen in het drugsmilieu naar Eindhoven. Hij laat zien, door daar te zijn, door met de burgemeester het gesprek aan te gaan: dit is voor mij als minister van Veiligheid onacceptabel. Ik zal ervoor zorgen dat we dit met wortel en tak uitroeien. Hij laat zien, ik ben er, hier is mijn 06, u belt me als het niet werkt. Maar dat is niet in een week gebeurd, het is namelijk in jaren ontstaan.’

Alle grote steden hebben een structureel tekort van honderden agenten.

‘Ik kan u verzekeren: dat zullen ze altijd hebben. Al hadden we honderdduizend agenten, dan zouden ze nog een structureel tekort hebben. We doen heel veel, drieduizend agenten die kunnen blijven, we steken 100 miljoen in de keten.’

Wat vindt u van het maatschappelijk verzet tegen dit kabinet?

'Dat is er en het was ook te verwachten. Het kabinet gaat veel veranderingen doorvoeren en raakt daarmee bestaande belangen. Er zijn kabinetten geweest, nog niet zo lang geleden, waartegen heel weinig verzet was. Er gebeurde dan ook niet zo heel veel. Ik begrijp de kritiek uit de kunstsector, maar ik zeg ook: van de 5 miljard die we aan cultuur uitgeven, gaan we 200 miljoen bezuinigen. Dat is 4 procent. Het is niet zo dat we de cultuursector om zeep helpen. Iedereen moet bijdragen.'

Uw verdediging van de btw-verhoging in de kunsten was niet heel sterk, zo van: het staat nou eenmaal in het gedoogakkoord.

'Ik ben het zeer met die maatregel eens hoor. We hebben destijds dat tarief verlaagd met het oog op de invoering van de arbo-wet, eind jaren negentig. Dat bracht allerlei kosten mee. Voordien zaten ze in het hoge btw-tarief. Ik vind het heel verdedigbaar dat ze daarnaar teruggaan.'

Heeft u spijt van de uitspraak dat rechts zijn vingers kon aflikken bij de combinatie VVD-CDA-PVV?

'Nee, iedereen kon zijn vingers erbij aflikken, rechts, het midden, ook Paars.'

Maar dat zei u niet.

(Lacht) 'Maar ik had niet zoveel tijd. Als alleen rechts zijn vingers had kunnen aflikken, had Geert Wilders er niks in gezien. Want de PVV is per saldo geen rechtse partij.'

U hebt tegelijk met prins Willem-Alexander geschiedenis gestudeerd in Leiden. Hoe goed kent u hem?

'Hij kwam een jaar na mij. Ik heb hem nooit gezien, was ook geen lid van het corps. Ik heb hem pas een paar jaar geleden voor het eerst ontmoet, tijdens een diner op De Eikenhorst. En in november, na mijn aantreden.'

Waar was u lid van in uw studietijd?

'Van de JOVD. Daar stak ik veel tijd in.'

De jonge liberalen hadden toen een interessant standpunt: er moest een ceremoniële monarchie komen. Terwijl u nu fel verdedigt dat dat juist niet moet gebeuren.

'De JOVD had wel meer standpunten. De AOW moest worden afgeschaft. Ik hoop niet dat u me ook daaraan herinnert.'

Je wordt toch geen lid als je de standpunten niet deelt?

'Ik ben geen lid geworden van de JOVD vanwege het koningshuis. Ik ben voor de monarchie zoals die is. Ik begrijp niet wat mensen met een ceremonieel koningschap bedoelen. Zoals Zweden, zeggen ze dan. Daar is de koning voorzitter van de buitenlandcommissie, is hij opperbevelhebber van het leger, bedoelt u dat dan met ceremonieel? Nee, niet helemaal, was de reactie uit de Kamer.'

De schijn van politieke invloed moet worden vermeden...

'Zolang de koning praat met politici, is er altijd een schijn van beïnvloeding. Daar is niks aan te doen. De vraag die de Kamer zich moet stellen is: vertrouw ik de minister-president voldoende? Is hij in staat aan het eind van de dag, op basis van alles wat hij hoort van organisaties, Kamerleden, misschien ook leden van het Koninklijk Huis, een eigen

afweging te maken?'

D66-leider Pechtold zei: wij hebben bij elkaar 91 zetels, als u niet beweegt, gaan we u inhalen.

'Ik weet niet wat de Kamer wil. Eerst wilden ze een ceremonieel koningschap. Toen wilden ze moderniseren. Ik zeg, wat is dat? Geen antwoord. Het lijkt een beetje op het verhaal van Thomas Mann over de Buddenbrooks in Lübeck, 1848. Het volk zei: we willen een republiek. Maar we hebben al een republiek, zei de senaat. Dan willen we er nog een, riep het volk.'

Wat vindt u van de situatie in Drenthe, met een vergelijkbare gedoogconstructie?

'Succesvol, ik ben er geweest.'

Maar toch vooral een succes voor de PVV-tegenhanger van Pia Kjaersgaard?

'De andere partijen in de coalitie zijn er ook niet slechter van geworden, Venstr (liberalen, red.) en de christen-democraten. Ik weet niet wat de toekomst brengt. Een meerderheid in de Eerste Kamer na 2 maart, hoop ik, dat is heel belangrijk.'

Daarna zijn nieuwe verkiezingen nog ver weg?

'Ja, ruim vier jaar. En dat merk ik ook op straat. Laatst nog bij m'n zus in Drenthe, daar zat ik in een hoteltje. Twee PvdA-mensen zeiden: we hebben niet op je gestemd, maar laat het nou ook maar zien. Er is een positieve stemming: het kabinet is er nu, we zijn eigenlijk wel benieuwd. En dat voelen wij natuurlijk. Dat geeft heel veel energie.'